

Η ΘΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ: ΤΟ ΚΡΗΤΙΚΟ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΑΚΟ ΔΡΑΜΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Ηρακλής Καλλέργης

Σε καιρούς πολιτισμικής ένδειας, όπως οι καιροί μας, γίνεται, νομίζω, συνεχώς αναγκαϊότερη η επαφή μας με κάποια πνευματικά μορφώματα του παρελθόντος, που αποδείχθηκαν διαχρονικά και με τα οποία ασχολήθηκαν κορυφαίοι άνθρωποι των γραμμάτων, Έλληνες και ξένοι, έχουν επομένως τη σφραγίδα του κλασικού.

Ένα τέτοιο μόρφωμα, στην περίπτωση μας λογοτεχνικό, είναι η *Θυσία του Αβραάμ*, ποιητικό έργο της Κρητικής Αναγέννησης¹, για το οποίο ο Φώτος Πολίτης, από τους κορυφαίους κριτικούς του προηγούμενου αιώνα, έχει υποστηρίξει² ότι είναι το σπουδαιότερο δραματικό έργο που γράφτηκε στη γλώσσα μας ύστερα από τις αρχαίες τραγωδίες. Σημειώνω ακόμη ότι ο πολύς Κ.Θ. Δημαράς στην *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας* παρατηρεί ότι η *Θυσία του Αβραάμ* είναι έργο ποιητή, που τον ευλόγησε η μεγαλοφυΐα³.

Ας μου επιτραπεί, πριν προχωρήσω σε μια αδρομερή ανάλυση του κειμένου αυτού –η οποία αποτελεί και το βασικό σκοπό της αποψινής μου διάλεξης–, να δώσω κάποιες αναγκαίες πληροφορίες γραμματολογικού περιεχομένου.

Η *Θυσία του Αβραάμ* ειδολογικά ανήκει στην κατηγορία του θρησκευτικού δράματος, επειδή το θέμα της είναι εμπνευσμένο από τη Γραφή, και συγκεκριμένα από την Παλαιά Διαθήκη (*Γένεσις*, κεφ. ΚΒ').

Το κείμενο του έργου, που μας έχει παραδοθεί από 2 χειρόγραφα⁴ και αρκετές έντυπες βενετικές εκδόσεις⁵, αποτελείται από 1154 ιαμβικούς 15σύλλαβους στίχους σε ομοιοκαταληξία ζευγαρωτή.

Έπειτα από θυελλώδεις φιλολογικές συζητήσεις⁶, η έρευνα έχει καταλήξει στο συμπέρασμα –που όμως κάποιοι έχουν αμφισβητήσει– ότι ποιητής της *Θυσίας* πρέπει να θεωρηθεί ο Βενετοκρητικός λόγιος και μέλος της Ακαδημίας των *Stravaganti* του Χάνδακα Βισέντσος Κορνάρος, που έχει γράψει και τον *Ερωτόκριτο*. Κατά την άποψη αυτή –που υποστήριξε με πειστική επιχειρηματολογία ο αείμνηστος Καθηγητής Νικόλαος Παναγιωτάκης, κορυφαίος μεσαιωνολόγος και κρητολόγος–, ο Κορνάρος έγραψε τη *Θυσία* γύρω στα 1600 και αργότερα –οπωσδήποτε όμως πριν από το 1613, έτος θανάτου του– τον *Ερωτόκριτο*⁷.

Ο Ιωάννης Μαυρογορδάτος είναι αυτός που είχε την τύχη να εντοπίσει το πρότυπο της *Θυσίας*. Πρόκειται για το έργο *Lo Isach* του Ιταλού Luigi Grotto,